

Nr 217

Av herrar Göransson och Pettersson, om inrättande av en byrådirektörstjänst och en amanuensstjänst hos fångvårdsstyrelsen.

I skrivelse den 30 september 1954 överlämnade fångvårdens organisationskommitté förslag till organisation av fångvårdsstyrelsen. Förslaget innebär bl. a. att styrelsens socialbyrå skulle uppdelas på tre sektioner, nämligen juridiska sektionen, en sektion för kriminalvård i frihet samt en sektion för anstaltsvård. Inrättandet av en sektion för kriminalvård i frihet motiverades med att skyddskonsulentorganisationen och hela kriminalvården i frihet är stadd i stark utveckling. För handläggning av ärendena på sektionen föreslogs inrättande av en särskild tjänst, som med hänsyn till tjänstens självständiga art borde placeras i byrådirektörs tjänstegrad (lönegrad 31).

I statsverkspropositionen år 1955 (andra huvudtiteln) anförde departementschefen, att det icke vore möjligt att nu med större säkerhet bedöma omfattningen av socialbyråns kommande arbetsuppgifter, varför det vore välbetänkt att avvakta utvecklingen och först sedan närmare erfarenheter vunnits taga ställning till frågan om byråns uppdelning på sektioner. I enlighet härmed upptogs i propositionen intet förslag om inrättande av en byrådirektörstjänst för ärenden angående kriminalvård i frihet. Detta innebär, att förste byråsekreteraren i Ca 29 på socialbyrån även i fortsättningen skall hava att handlägga såväl ärenden om straffrättsberäkning som ärenden angående kriminalvård i frihet.

Ursprungligen inrättades denna tjänst uteslutande för handläggning av de ärenden om beräkning av strafftid och därmed sammanhängande frågor om sammanläggning och förändring av straff m. m., vilka från och med den 1 juli 1946 överflyttades från länsstyrelserna till fångvårdsstyrelsen.

Förste byråsekreteraren, som enligt styrelsens instruktion skall vara lingsmeriterad, har att, jämlikt de av fångvårdsstyrelsen utfärdade delegeringsföreskrifterna, å fångvårdsstyrelsens vägnar fatta beslut i ärenden om beräkning av strafftid. Detta innebär att han för samtliga nykomna straffångar och fängelsefångar skall fastställa dagen för strafftidens slut eller, om 1 § lagen om villkorlig frigivning är tillämplig, den dag då sådan frigivning skall äga rum, ävensom utfärda de ändringsresolutioner som under strafftiden påkallas av nytillkomna omständigheter, t. ex. rymning och nya straffdomar. Det åligger honom att vid straffrättsberäkning verkställa den slutliga kontrollen av att de legala förutsättningarna för

verkställighet föreligga. Genom strafftidsresolutionens utfärdande blir han ansvarig härför liksom för att beräkningen av slutdag är riktig.

Ärendena om strafftidsberäkning äro ofta av svårbedömd art med hänsyn bl. a. till strafftidsberäkningens centrala roll i straffrättsliga konkurrensfrågor. Härom vittnar icke minst det stora antalet tveksamma rättsfall av detta slag och den uppmärksamhet som justitiekanslern och justitieombudsmannen ägna häråt. Med hänsyn till den enskildes rättssäkerhet är det självfallet av största vikt, att ärenden av ifrågavarande slag, i vilka avgörandet är av omedelbar betydelse för frihetsberövandets längd, hos fångvårdsstyrelsen prövas på ett sätt som i görligaste mån eliminerar risken för felaktigheter.

Av denna anledning och då antalet strafftidsresolutioner ökats från 4 200 år 1950 till omkring 7 000 å 7 500 under de två senaste åren eller med omkring 55—60 %, måste förste byråsekreteraren ägna så gott som hela sin tid åt dessa ärenden.

Sedan 1949 har emellertid förste byråsekreteraren ålagts nya och betydande arbetsuppgifter.

Detta sammanhänger med att vid förarbetena till 1949 års ändringar i verkställighetslagen hade föreslagits, att strafftidsberäkningen skulle i betydande omfattning uppdragas åt fångvårdsanstaltens styresmän. Beträffande fångvårdsstyrelsens organisation hade man räknat med att de med strafftidsberäkning sysselsatta tjänstemännen därigenom skulle i motsvarande mån frigöras för andra arbetsuppgifter. Ehuru riksdagen icke biföll framlagt förslag om den tänkta decentraliseringen av strafftidsberäkningen, kom den samma år beslutade omorganisationen av fångvårdsstyrelsen att nödvändiggöra att förste byråsekreteraren måste åläggas att — jämte strafftidsberäkningen — i styrelsen bereda och föredraga ärenden om kriminalvård i frihet (skyddsverksamhet).

Innebörden av dessa nya arbetsuppgifter torde framgå därav, att fångvårdsstyrelsen enligt sin instruktion skall främja och öva tillsyn över eftervården av frigivna eller utskrivna samt övervakningen av villkorligt dömda och på detta område med uppmärksamhet följa förhållandena såväl inom landet som, såvitt möjligt, i utlandet. Styrelsen skall vidare vidtaga eller föreslå de åtgärder, som kunna vara påkallade, ävensom utfärda erforderliga föreskrifter och anvisningar och genom inspektioner övervaka att gällande föreskrifter efterlevas. Under styrelsen lyda skyddskonsulenterna och skyddsassistenterna, som enligt sin instruktion äro skyldiga att i sin verksamhet följa de anvisningar och föreskrifter som meddelas av fångvårdsstyrelsen.

För förste byråsekreterarens arbetsuppgifter inom kriminalvården i frihet erfordras ingående kännedom om lagstiftningen på detta område och om socialvård i allmänhet. Han skall kunna snabbt besvara de ofta svårbedömda tolkningsfrågor som skyddskonsulentorganisationens befattningsha-

vare och andra underställa styrelsen. Att följa utvecklingen inom övervaknings- och tillsynsarbetet är en synnerligen omfattande arbetsuppgift. Över 11 000 personer stå för närvarande under övervakning eller tillsyn.

Att som nu sker ålägga en enda tjänsteman att *dels* å fångvårdsstyrelsens vägnar handlägga ärenden angående straffidsberäkning, *dels* att med beslutanderätt eller efter föredragning såsom ledamot i styrelsen handlägga ärendena angående kriminalvård i frihet måste leda till att endera av dessa ärendegrupper måste eftersättas; av begripliga skäl blir det kriminalvården i frihet som får stå tillbaka. Detta förhållande har föranlett den s. k. skyddskonsulentutredningen att i en till statsrådet och chefen för justitiedepartementet ingiven promemoria framhålla som angeläget att den vägledande inspektions- och instruktionsverksamheten, som åvilar fångvårdsstyrelsen såsom tillsynsmyndighet, kan fullgöras i ökad utsträckning. Särskilt angeläget, framhåller utredningen, synes vara att vid en fortsatt utökning av skyddskonsulentpersonalen föreliggande behov av personalförstärkning i ledningen tillgodoses parallellt.

År 1943, då skyddskonsulentorganisationen i huvudsak inrättades, bestod den av 13 konsulenter och 5 assistenter. Den har därefter förstärkts i olika etapper och utgöres för närvarande av 16 konsulenter och 18 assistenter. I statsverkspropositionen 1955 (andra huvudtiteln s. 151) föreslås en förstärkning med ytterligare 4 konsulenter och 3 assistenter. Vid bifall till förslaget kommer hela personalstyrkan — fränsett biträden — att omfatta 20 konsulenter och 21 assistenter.

Det ligger i ett nyanserat eftervårdsarbets natur att det är omöjligt att genom generella direktiv och föreskrifter lämna ledning åt skyddskonsulenterna i de situationer av olika slag som kunna uppkomma. Även i vad det gäller problem av juridisk art — hit räknar styrelsen också de mycket invecklade och ofta aktuella sekretessbestämmelserna — måste tjänstemännen på fältet ha möjlighet att rådfråga en tjänsteman inom styrelsen med särskild kompetens på både det juridiska och det sociala området.

Kriminalvården i frihet har numera ett klientel som är nära fyra gånger så stort som anstaltsklientelet. Därest denna ur humanitär och statsfinansiell synpunkt så betydelsefulla vårdform skall kunna fungera effektivt och därigenom behålla domstolarnas och allmänhetens förtroende måste inom den centrala administrationen finnas en tjänsteman som kan ägna den övervägande delen av sin arbetstid åt kriminalvård i frihet. Hur än arbetsförhållandena inom styrelsen utveckla sig kommer ett sådant behov alltid att föreligga. Att såsom fångvårdens organisationskommitté föreslagit inrätta en byrådirektörstjänst för dessa uppgifter innebär en rationell lösning av frågan. Tjänsten bör göras ordinarie.

I propositionen föreslås vidare indragning på socialbyrån av bl. a. en aktuarietjänst och en amanuensjänst. Detta innebär en icke tillräddlig för-

svagning av styrelsens verksamhet. Motiven för indragningarna torde vara den bortflyttning från styrelsen av beslutanderätten i vissa behandlingsfrågor som skett genom införande av gruppindelning beträffande vissa anstalter för vanligt fångförvar. Erfarenheterna från de knappt fyra månader som denna organisationsform varit i verksamhet visa emellertid att de intagna i stor utsträckning hänvända sig till styrelsen eller enskilda personer hos styrelsen med framställningar i olika hänseenden. Dessa kunna avse ändringar av ett av styresmannen fattat beslut eller önskemål om hjälp från styrelsens sida för att ordna ett för den intagne trängande personligt problem eller önskan om förklaring beträffande skälet till eller innebörden av någon mot honom inom eller utom fångvården vidtagen åtgärd. I många fall erfordras rätt tidsödande utredningar, som styrelsen icke kan skjuta ifrån sig, enär den intagne i sådant fall anser att den centrala administrationen är likgiltig beträffande hans angelägenheter. För dessa ärenden erfordras alltså en socialt eller juridiskt skolad arbetskraft. Det synes därför nödvändigt att styrelsen för dessa ärendens handläggning får behålla den amanuensstjänst (rb) på socialbyrån som föreslagits till indragning.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta att utöver vad som föreslagits i statsverkspropositionen (andra huvudtiteln) *dels* hos fångvårdsstyrelsen inrätta en byrådirektörstjänst i lönegrad Ca 31, *dels* anvisa medel för ytterligare en amanuensstjänst.

Stockholm i januari 1955

Hardy Göransson

Georg Pettersson